

En toen was de jeugdzorg op

Marcel van Dam

SC, 17 oktober 2017

In snel tempo stapelen verontrustende berichten over de jeugdzorg zich op. In de helft van de gemeenten was half september het jaarbudget op en driekwart van de gemeenten heeft inmiddels een wachtlijst. Een grote jeugdbeschermingsorganisatie meldt niet mee te zullen doen aan een regionale aanbesteding van jeugdzorg, omdat de geboden vergoedingen te laag zijn om goede zorg te kunnen bieden. Begin oktober wordt bekend dat in Zuid-Limburg een ggz-instelling binnen enkele weken zal stoppen met de zorg aan kinderen: door gemeentelijke bezuinigingen moet dezelfde zorg door steeds minder medewerkers geleverd worden en is de werkdruk nu te hoog.

In amper drie jaar tijd dreigt de decentralisatie van de jeugdzorg naar de gemeenten op een fiasco uit te lopen. Nu blijkt dat je niet zomaar 15% kunt korten, zonder schadelijke gevolgen. Vreemd is dat niet, want die stelselherziening is gebaseerd op een amalgaam van onbewezen aannames en curieuze doelredeneringen. Zo bestond het idee dat veel zorgvragers niet alleen jeugdzorg, maar ook andere vormen van maatschappelijke ondersteuning nodig hebben en door dat te combineren zou de totale zorg goedkoper kunnen worden aangeboden. Pas na de decentralisaties is dit onderzocht en onderuitgehaald: slechts 12% van de zorgvragers gebruikt voorzieningen uit meerdere domeinen. Ook zouden gemeenten goedkoper uit zijn, want met preventief beleid en maatwerk kunnen zij jongeren met lichtere zorg helpen. Driekwart van de gemeenten ziet juist kinderen met steeds zwaardere zorgvragen. Ondersteuning begint bij zelfredzaamheid, juist bij een groep die dat vooral niet is. Onuitroeibaar is bij decentralisaties ook de nooit bewezen romantische aanname dat gemeenten de mensen kennen en daardoor betere dienstverlening kunnen bieden. Wonderlijk is verder de gedachte dat als zorg door 42 regio's wordt aanbesteed, dat per saldo tot lagere kosten leidt dan als dat gecentraliseerd gebeurt. Waar de hele publieke sector in de afgelopen decennia massaal wordt opgeschaald omdat dit efficiënter zou zijn, geldt dat ineens niet als het om decentralisaties gaat. Nadrukkelijk is ook geen lering getrokken van ervaringen in Denemarken met decentralisatie van zorg, waar dit juist in de eerste jaren extra geld kostte.

De beleidskeuze om zorg te decentraliseren is op inhoudelijke gronden verdedigbaar. Dit plan lijkt echter vooral aangegrepen om stevig te bezuinigen, waardoor de inhoudelijke ratio uit beeld is geraakt. Binnenkort zullen de krokodillentranen in Den Haag wel weer rijkelijk vloeien over de problemen in de jeugdzorg. De verantwoordelijke bewindspersoon zal veelvuldig naar de Kamer worden geroepen en zal zich verdedigen door te wijzen naar de gemeenten die er verantwoordelijk voor zijn, maar er "... een rommeltje van maken".

Het is een beleidsfiasco dat te voorzien was en zeer kwetsbare mensen direct hard raakt. In het regeerakkoord staat nu dat de Jeugdwet wordt geëvalueerd en "[k]nelpunten die daaruit blijken, pakken we aan." Normaliter een overbodige toevoeging, maar kennelijk nodig omdat er zoveel mis is. Er komt tijdelijk wat extra geld. Het oogt allemaal mager en al die kinderen die nu in de knel zitten en waar geen zorg voor is, hebben er niets aan.